עין משפט נר מצוה

טז א מיי' פ"ד מהל' פסה"מ הלכה טו:
יז ב מיי' פרק יד מהלכות מעה"ק הלכה ג:
יח ג מיי' שם הלכה כ:
יט ד מיי' פ"א מהלכות תמורה הלכה ה:

מה לתודה שכן טעונה לחם עולה ושלמים יוכיחו וחזר הדין לא ראי זה כראי זה ולא ראי זה כראי זה הצד השוה שבהן שהן קדשים ושחטן שלא לשמן כשר ואינו מרצה אף אני אביא אשם שהוא קדש ושחטו שלא לשמו כשר ואינו מרצה מה להצד השוה שבהן שהן באין בנדר ובנדבה אלא אמר רבא א) זאת התורה וגו' הקישו הכתוב לשלמים מה שלמים שהן קדשים ושחטן שלא לשמן כשרים ואין מרצין אף אני אביא אשם שהוא קודש כו' מאי חזית דאקשת לשלמים אקיש לחטאת הא מיעט רחמנא אותה (סימן הג"ש בש"ר) ב) יתיב רב הונא ורב נחמן ויתיב רב ששת גבייהו ויתבי וקאמרי קשיא ליה לריש לקיש אשם דלא אתי לאחר מיתה לימא ליה ר"א אשם נמי אתי לאחר מיתה אמר להו רב ששת אשם למאי קרב למותרו חטאת נמי מיקרב קרבה מותרה אף ע"ג דקרבה מותרה מיעט רחמנא [1]הוא ג) אשם נמי כתיב ביה [2]הוא ההוא לאחר הקטרת אימורים הוא דכתיב ד) כדתניא אבל אשם לא נאמר בו הוא אלא לאחר הקטרת אימורין והוא עצמו אם לא (א) הקטירו אימורין כשר ואלא הוא למה לי לכדרב הונא אמר רב ה) דאמר רב הונא אמר רב אשם שניתק לרעיה ושחטו סתם כשר ו) ניתק אין לא ניתק לא מאי טעמא אמר קרא הוא בהווייתו יהא יתבי רב נחמן ורב ששת ויתיב רב אדא בר מתנה גבייהו ויתבי וקאמרי הא דקאמר רבי אלעזר מצינו בבאין לאחר מיתה שהן כשרין ואין מרצין לימא ליה ריש לקיש הנהו נמי לייתו ולירצו אמר להן רב אדא בר מתנה יולדת אם היא ילדה בניה מי ילדו מתקיף לה רב אסי ז) ומאן לימא לן דאי איכא כמה עשה גבה לא מיתכפרא וכיון דכי איכא כמה עשה גבה מיכפרא יורשיה נמי מיכפר למימרא דקניא להו והאמר רבי יוחנן הניח מנחה לשני בניו ומת קריבה ואין בו שותפות ח) ואי ס"ד קניא להו [3]נפש אמר רחמנא ולא קניא להו והאמר ר' יוחנן הניח בהמה לשני בניו ומת קריבה ואין ממירין בה אי אמרת בשלמא קניא להו היינו דאין ממירין בה דהויא להו כשותפין ט)

הקיש הכתוב. אשם לשלמים ואין ד) משיבין על ההיקש: **אקיש לחטאת.** דפסול: קשיא ליה לריש לקיש אשם משום דלא אתי לאחר מיתה לימא ליה ר' אליעזר ו) אשם נמי אתי לאחר מיתה. שאשם שמתו בעליו רועה ח) ודמיו נופלין לקיץ המזבח: **למותרו.** שדמיו נופלין לנדבה כדפרישית: **חטאת נמי.** מותרו נדבה הוא כגון הפריש שתי חטאות לאחריות מתכפר באחת מהן והשניה תרעה (יומא סה.) והיא קריבה לאחר מיתת בעלים שהרי נתכפר בחבירתה בחייו ואין זו חטאת שמתו בעליה אלא אתיא חטאת לאחר מיתה ואפי' הכי פסולה שלא לשמה ואשם נמי ליפסול: **מיעט רחמנא הוא.** בשעיר נשיא כתיב בשחיטתו (ויקרא ד) ושחט אותו במקום אשר ישחט את העולה לפני ה' חטאת הוא שישחטנו לשם חטאת ואם לאו פסול דהוא משמע בהווייתו יהא אם בהווייתו יהא כשר ואם לאו פסול ומינה ילפי' פסול דחטאת לקמן בפרקין (דף י:): **אשם נמי כתיב ביה אשם הוא.** בצו את אהרן והקטירו (ב) המזבח אשה לה' אשם הוא בזמן שהוא לשם אשם כשר ואם לאו פסול: **הוא לאחר הקטרת אימורין** (ג). דלא ט) ילפי' מיניה כדתניא י) לקמן בפ"ק אבל אשם לא נאמר בו הוא אלא לאחר הקטרת אימורין וליכא למימר בהקטרה דמבעי לשמו לעכב דהוא עצמו שלא הוקטרו אימורין י) כשר דאין כפרה אלא בדם ו) ואע"ג דכתיב באשם קדש קדשים הוא (ויקרא ז) קודם שחיטה לא ילפינן מיניה דלא משמע לשמו אלא כשכתוב הוא עם שם הקרבן כגון חטאת הוא אשם הוא והיכא דכתיב גבי אחת מעבודות יא) הדם: **שניתק לרעייה.** שמתו בעליו או שנתכפרו באחר וניתק מדין אשם לרעייה שאמרו לו ב"ד הוליכו יב) וירעה: **ושחטו סתם כשר.** לעולה הואיל וסופו לקיץ המזבח שהוא עולה: **ניתק אין.** דמיעקר שם אשם מיניה משנמסר לרועה וקם סתמיה לעולה לא ניתק לא הוי סתמיה לעולה דאמר קרא אשם הוא בהווייתו יהא יג): **הנהו נמי לייתו ולירצו.** אורשים: **יולדת.** עולת יולדת דאייתי ראיה מיניה יבילו יד) יורשים עולתה מאי לייתו ולירצו איכא אם היא ילדה כו': **מאן לימא דאי איכא כמה עשה גבה.** דיולדת דלא מיכפרא עולתה עלייהו אם הביאה טו) מחיים. עולה מכפרת על עשה ועל לא תעשה שניתק לעשה דתניא גבי עולת נדבה בת"כ (ד) ונרצה לו מלמד שהמקום מרוצה לו ועל מה המקום מרוצה לו אם תאמר דברים שחייבין עליהם מיתת ב"ד מיתה בידי שמים כרת (בידי שמים) מלקות ארבעים חטאות אשמות הרי עונשן אמור הא אין עולה באה טז) אלא על עשה ועל לא תעשה שניתק לעשה: **למימרא דקני להו.** ליורשין בהמת קרבן אביהן דקפרכת מכפר עלייהו: **אין בה משום שותפות.** דאמרינן בהמנחות והנסכים (מנחות קד:) הכל בא בשותפות לא חילק הכתוב אלא מנחה שנאמר בו נפש: ה"ג יז) **[נפש] אמר רחמנא.** ונפש כי תקריב קרבן מנחה וגו' (ויקרא ב): **דאין** יח) **ממירין בה.** אם יט) המיר אינו תמורה:

ושותפין

חטאת נמי מיקרב קרבה מותרה. ואפי' הכי פסולה שלא לשמה כיון דאינה באה לאחר מיתה לשם חטאת כי אם לשם עולה אשם נמי כיון דאינו קרב להדיא לשם אשם אלא לשם עולה לא דמי לשאר קדשים כ) [ומקשה] חטאת אע"ג דקרב מותרה מיעט רחמנא הוא למסקנא וזו משמע שעומד מוקשה דלימא ליה ר' אליעזר ו) אשם נמי כו' נ"ל כא) דגרס וחטאת כו"ו וכל זה מדברי רב ששת וה"פ וחטאת אע"ג דקרב מותרה מיעט רחמנא הוא שלא תכשירנה מדאתיא כב) לאחר מיתה כמו מחיים ומשום הכי איצטריך לריש לקיש לעיל אותה והא דפריך אשם נמי כתיב ביה הוא לאו לסתור דבריו של רב ששת קאתי אלא הכי קאמר היכי ממעטת ליה מפסול שלא לשמן מאותה הא כתיב בה הוא כג) לפוסלן:

מיעט רחמנא היא כד). בכמה מקומות משמע דמדכתיב היא בחטאת נפקא לן עיכובא דלקמן בגמ' (דף י:) דרבי אליעזר אומר אף האשם א"ל ר' יהושע חטאת נאמר בה היא בשחיטה [וכו'] ובפ"ק דמנחות (דף ד.) חטאת טעמא מאי דכתיב בה היא ותימה דלקמן בפירקין (דף ז:) גמרא חוץ כה) מן הפסח והחטאת ויליף לה מקראי אחריני וה"ר חיים מפרש דצריכי תרי קראי חד לחטאת ששחטה לשם עולה וחד לחטאת חלב ששחטה לשם חטאת נזיר ומצורע אע"ג דכולן שמן חטאת מ"מ פסולה כיון דאינן באין לכפר דינן כמו עולות כדאמרינן לקמן (ט:) ולא דמי לחטאת חלב ששחטה לשם חטאת [דם] דכשרה וקצת קשה מהא דפריך בריש מנחות (דף ג:) גבי חטאת חלב לשם חטאת נזיר ומצורע ליתכפר דכתיב זאת תורת ומאי פירכא והלא גלי קרא דכתיב בה היא ונראה דאיצטריך היא גבי חטאת לגלויי אמנחת חוטא ומנחת קנאות כז) ואשמה דכתב בה היא וכמו בפסח (והיינו) דאמר לקמן (דף ז:) גבי פסח אלא הוא למה לי לכדתניא כל מקום שנאמר בו הוא כו' ורבינו ש"י כח) מוחקו משום דליתיה בברייתא דלקמן ונכנס מחק דשמא היא ברייתא בתוספתא כט) ומיהו קצת תימה אמאי צריך תרי קראי חד לחטאת וחד לפסח וה"ר יצחק מפרש חד לחטאת נקבה דלא אתי מותרה גופה עולה אלא תרעה עד שתסתאב ויביא בדמיה עולה ולהכי פסולה בשנוי קודש וחד בשעיר נשיא דהוי זכר ומותרו גופיה הוי עולה כי הפריש שתים לאחריות ואימא דלא ליפסול בשלא לשמן ויש שום צריכותא דלא מצינן למילף חד מחבריה דלאי הוי כתיב בנשיא בדידיה סגי ול"ע:

הגה"ה ניתק אין לא ניתק לא אמר קרא הוא בהווייתו יהא. משמע הכא דניתק ל) לרעייה דאורייתא ותימה דבפסחים בסוף אלו דברים (דף עג.) משמע דהוי דרבנן דמפרש התם דוקא שחטו סתם דיעבד אבל לכתחלה לא גזירה לאחר כפרה אטו לפני כפרה ולא קאמר גזירה לאחר ניתוק אטו קודם ניתוק וי"ל דה"פ בהווייתו יהא קודם כפרה הלכך איכא לו) כפרה נמי בעי ניתוק גזירה אטו לפני כפרה ור"ת לא גרים כאן ניתק אין לא ניתק לא לא) וכן בפ"ק דמנחות (דף ד.) ולקמן ליתיה בפ' פרת חטאת (דף קטו:) ולא בתמורה פ' ואלו קדשים (דף יח.) ובא לפרש טעם למה הוא כשר כיון דגמירי דכאשם רועה ומפרש משום דכתיב הוא למשמע בהווייתו יהא פירוש מה שסופו להיות דהיינו עולה שסופו עומד לכך כשיסתאב ויפלו דמיו לנדבה ואין לחוש אי קאי קרא אהלכתא לב) דכי האי גוונא אשכחן בפ' הלוקח עובר פרתו (בכורות דף טו.) דאיצטריך קרא ואיצטריך הלכתא והשתא הא דנקט בכל דוכתא כל שבחטאת מתה באשם רועה לא נקט רעיה אלא לפי שתיקנוה חכמים וכי גמירי הכי גמירי כל שבחטאת מתה באשם קרב עולה דרעיה דרבנן היא:

נפש אמר רחמנא. ומשמע דמנפש קדריש וכן בסוף המנחות והנסכים (מנחות קד:) קתני הכל בא בשותפות חוץ ממנחה דכתיב נפש ותימה דבתורת כהנים דריש נפש ולא ליבור קרבנו ולא שותפין ונראה דרישא דקרא מייתי בכל מקום: **ולא** קניא להו והאמר רבי יוחנן. דרבי יוחנן אדרבי יוחנן הוי מצי לאקשויי ו):

מסורת הש"ס

א) [מנחות ד.], ב) לקמן ז: י:, [מנחות ד.], ג) לקמן דף קיז. קטו: פסחים דף עג. נזיר כה: ע"ש מנחות ד. תמורה יח., ד) מנחות דף סב:, ה) דף י:, ו) לקמן ו., ז) עי' לי"ק:

תורה אור השלם

1. וסמך ידו על ראש השעיר ושחט אתו במקום אשר ישחט את העלה לפני יהוה חטאת הוא: ויקרא ד, כד
2. והקטיר אתם הכהן המזבחה אשה ליהוה אשם הוא: ויקרא ז, ה
3. ונפש כי תקריב קרבן מנחה ליהוה סלת יהיה קרבנו ויצק עליה שמן ונתן עליה לבנה: ויקרא ב, א

הגהות הב"ח

(א) גמ' והוא עצמו אם לא הוקטרו אימוריו כשר ואלא הוא: (ב) רש"י ד"ה אשם נמי וכו' והקטיר אותם הכהן המזבחה אשה לה': (ג) ד"ה הוא וכו' אימורין הוא דכתיב דלא וכו' וליכא למימר בהקטרת אימורין דבעי לשמו וכו' אימוריו כשר: (ד) ד"ה מאן לימא וכו' בת"כ. נ"ב [ויקרא] נדבה פרשה ג' פ"ד [ה"ח]:

שינויי נוסחאות

א] נ"א אלא אמר קרא. ותיבת רבא ליתא (ב"ח): ב] נ"א הג"ש בש"ר. וצ"ל בש"ד, ויהא סימן לגמרא שבת הלה. ובכת"י יד"ל אין ניכר למעט בין רי"ש לדל"ת (וקיים וכו' בהגהו'). ולפנינו בכת"י ליתא בש"ד, וגרים לקמן רבה בר מתנה, והרי"ם יהא סימן לרבה: ג] נ"א כשר לעולה (ב"ח, וכ"ה לקמן קיב א). נ"א כשר לשם עולה (כת"י וכ"ה במנחות): ד] נ"א אשי (ע"מ). וכ"ה בכתב"י יעקב (וק"ש): ה] נ"א משום שותפות (כת"י וכת"י ב"ש): ו] נ"ל דשותפין (ישם): ז] נ"ל אלעזר (רש"ש): ח] בכת"י נוסף דקיי"ל כל שבחטאת מתה באשם רועה: ט] בכת"י ולא: י] נ"ל איעזרי (שיט): יא] מעבודות (הרי"ב): יב] נ"ל הוציאוהו (שיטה), ולפי' נכ' דתיבת לו נמחק, וכן ליתא בכת"י: יג] בכת"י נוסף והוייתו אשם ואין אשם בא בנדבה: יד] נ"ל דיביאו (צ"ק): טו] נ"ל הביאתה (ע"מ): טז] באה ומכפרת (ע"מ): יז] בכת"י ליתא נפש אחת, ונראה שרש"י נתכוון למיתקי (צ"ק): יח] נ"ל ואין (בכ"ה בכת"י): יט] נ"ל ואם המירו (רש"ש). כתב במוסף שלפנינו נגלה עיקר, ועי' מוסף רש"י ותו"ק: כ] אין המ"ל ומה"ד חטאת (צ"ק), ותיבת ומקשה מיותרת: כא] צ"ל וכ"ל (צ"ק): כב] נ"ל מדלא אתיא. פי' ירי"ה אשם נמי ליפסל אע"ג דלא לאחר מיתה כיון דלא אתיא כמו מחיים (צ"ק), ובנ"ל גורס מדאתיא לאחר מיתה כמו מחיים וא"כ מאי חזית דאקשת אשם לשלמים אקשיה לחטאת שהיא פסול אע"ג דקרב מותרה ומשיה פר': כג] הוא דמשמע פסול, וגדי [וראותה] באן לסתור היקשא מ"מ לא בא לסתור מה שכתוב בהדיא, ולא לסתור דברי רב ששת פריך אלא פריך לפי המסקנא היאך מכשירין מטעם אותה הא כתיב הוא לפוסלן ומשני האי הוא בתר הקטורה. כנ"ל (שיטה): כד] תיבת היא ש"מ ונ"ל הוא (זק"ש): כה] נ"ל בכל המסך הדינה, וכן בביצה דמנחות ד' א' בנמ' לפנ"י יקי' יל"ש: כו] אמר חוץ כנ"ל (צ"ק): כז] קנאות דמעכבי דכתיב בה נמי היא. ועוד י"ל דהוא דחטאת אתיא לגלויי אהוא דאשם דלא מעכב בהוא דפסח והיינו דאמר לקמן

גליון הש"ס

תוס' ד"ה הגה"ה וכו' ואין לחוש אי קאי קרא אהלכתא. עי' נזיר דף מה: תוד"ה ולמה. ודע"ק:

מוסף רש"י

אשם לא נאמר בו הוא אלא לאחר הקטרת אימורין. כפרשת צו את אהרן והקטיר אותם הכהן המזבחה אשה לה' אשם הוא והילכך אשם לא איפסיל בשלא לשמו דהוא בהקטרה כתיב הוא והקטרה לאו עיקר הוא וליכא למימר הוא אשם ולא שנקטרו אימוריו שלא לשמו דהא הוא עצמו שלא הוקטרו אימוריו כשר כדאמרי' בפרק תמיד נשחט במסכת פסחים (נט:) דנטמאו אימוריו או שאבדו לא מעכב כפרה ואפילו הכשר אבל פסח וחטאת כתיב הוא בשחיטה וכו' פסח הוא בחטאת נשיא כתיב ושחט אותו במקום אשר ישחט את העולה לפני ה' חטאת הוא: **ואלא הוא.** לאשם למה לי (מנחות ד.). **אשם שניתק לרעיה.** שניתק מדין הקרבה ומסרוהו לרועה עד שיסתאב דקי"ל כל שבחטאת מתה באשם רועה (לקמן קטו:). **אשם שניתק לרעיה.** שמתו בעליו או נתכפרו באחר וחטאת ואשם אינן באין נדבה ומשנתכפרו באחר אין תקנה לאו ונכי חטאת הילכתא גמירי לה (תמורה כא:) דמתה ובאשם גמירי הילכתא (שם יח.) כל שבחטאת מתה באשם רועה ואם ניתקו מעליו והעליהו לאחר לרעות שיסתאב ויפול בו מום שיכול לפדותו ולהוציאו לחולין וכל הרועים דמיהם נופלים לנדבה ומה היא נדבה שפה שופרות היו במקדש וכתוב עליהן נדבה ושם היו נותנין כל מותר דמי חטאת ואשם ומביאין משם קיץ המזבח עולות כשר לשם ועורות לכהנים שוהו מדרשו של יהוידע הכהן במסכ' תמורה (דף כג:) זה לא המתין עד שיומם ומשניתקו לרעייה שחטו סתם כשר לעולת קיץ המזבח הואיל וסוף סוף דמיו לכך הן עומדים (פסחים עג. ועי' מנחות ד. ותמורה יח.) **לא ניתק לא.** דלא מסרוהו לרועה ושחטו סתם לא מתכשר לעולה דעדיין שם אשם עליו ובעי עקירה דליפסליה בהדיא לשם עולה דכל כמה דלא עקר מיניה שם אשם לא מתכשר: **הוא בהווייתו יהא.** ואשם פסול הוא (שם): **ואין ממירין.** כלומר אם המיר אין תמורה, דכל ממירין לתמורה דיעבד הוא כדאמרן במסכת תמורה בשמעתא קמייתא דפ"ק (חולין סח.)

ליקוטים

אשם שניתק לרעיה ושחטו סתם כשר. פי' דוקא דיעבד, אבל לכתחלה אסור לשוחטו לשם עולה, אלא ירעה עד שיסתאב וימכר ויביא בדמיו עולה, כדאמרי' פ"ק דשבועות גזירה לאחר כפרה אטו לפני כפרה. (תוס' רי"ד סוף דף כב: בכ"י)

שיטה מקובצת

מה להצד השוה שבהן שכן באין בנדר ובנדבה. ולעיל אעולה [לא פריך האי פירכא] לפי דעדיפא [פירכא שבכן כליל.] א"נ דהוי פירכא כל דהו תפוס דבאה בנדר ונדבה איכא נמי קולא (ולקיא) [דליתנה] מכפרת (ועוד) מתוד לא פרכינן פירכא כל דהו (חולין דף קיג.) [ופירכא כל] דהו מיהו פרי ולא [דחמיש] [נגמרי] כי [פרכא דתודה מחמת דלאמרינן] תורת וחטאת לא פריך כב"ת (דף ד.) (תוס' סוף): **אלא אמר רבא זאת.**

[illegible]

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones